

Försvarsutskottets betänkande

1989/90:FöU2

Katastrofpsykiatrisk beredskap

1989/90
FöU2

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner med förslag till åtgärder för att förbättra den katastrofpsykiatriska beredskapen i vårt land.

Till grund för behandlingen av motionerna har bl.a. legat ett yttrande som utskottet har inhämtat från socialstyrelsen. Statens räddningsverk har också lämnat synpunkter på motionerna.

Utskottet avstyrker bifall till motionerna med hänvisning till att åtgärder redan har vidtagits eller planeras i syfte att åstadkomma förbättringar i den katastrofpsykiatriska beredskapen.

Motionerna

1988/89:Fö706 av Kristina Svensson och Ingrid Andersson (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att räddningsverket får i uppdrag att organisera modeller för katastrofpsykiatriskt stöd utifrån de erfarenheter som vunnits i det norska arbetet.

1988/89:Fö717 av Ulla Orring (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen framförts om en katastroforganisation och därmed sammanhängande organisatoriska frågor.

1988/89:Fö718 av Barbro Westerholm och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lägga förslag till en katastroforganisation och plan för utbildning av berörda grupper i katastrofpsykiatri i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det som i motionen anförts angående behov av väl fungerande beredskapsplan för katastroftillfällen.

I motion Fö706 pekar motionärerna på att det i Sverige saknas en etablerad katastrofpsykiatri för att bearbeta upplevelser i samband med olyckor och katastrofer. I Norge finns däremot, framhåller de, en organisation som gör det möjligt att snabbt mobilisera psykisk hjälp vid plötsliga oväntade händelser. Bl.a. bedrivs det sedan ett tiotal år forskning i katastrofpsykiatri vid Oslo universitet. Där finns också en

särskild avdelning som har ansvaret för utbildning i ämnet av sjukvårdspersonal, brandmän, polis, skyddspersonal och medicine studerande. Efter en närmare redogörelse för den norska organisationen på regional och lokal nivå hemställer motionärerna att statens räddningsverk ges i uppdrag att organisera modeller för katastrofpsykiatriskt stöd utifrån de erfarenheter som vunnits i det norska arbetet.

Även i motion Fö717 (fp) pekar motionären på den organisation för psykosocialt omhändertagande som finns i Norge och konstaterar att en sådan organisation saknas i vårt land. Det skulle, anser hon, inte förorsaka samhället ökade kostnader att ta hand om människor som utsätts för katastrofer eftersom kompetens och sakkunskap finns både i primärkommunerna och hos landstingen med både specialutbildade psykiatriker och annan personal. Regeringen bör, anser motionären, lägga fram förslag till en sådan katastroforganisation.

Också motionärerna i motion Fö718 (fp) efterlyser med utgångspunkt från norska erfarenheter en svensk utvecklad plan för åtgärder vid katastrofer. I utarbetandet av beredskapsplaner bör både psykiatriker, psykologer och representanter för sjukhusyrken delta och samverkan bör ske även med polis och brandkår. Beredskapen bör, hävdas det, omfatta såväl olyckstillfället som det stora efterarbetet bland olycksoffer, anhöriga, räddningsmanskaper och vårdpersonal. Även motionärerna i denna motion bedömer att en sådan organisation inte skulle ställa sig särskilt dyrbar eftersom de människor som skall ingå i den redan finns. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala sig om behovet av en väl fungerande beredskapsplan för katastroftillfällen och hos regeringen begära tillsättande av en särskild utredning med uppgift att framlägga förslag till en sådan organisation.

Yttrandena

Socialstyrelsen pekar på att katastrofpsykiatri främst är en uppgift för sjukvårdshuvudmännen men framhåller att psykologiskt stöd och understödande insatser också måste kunna lämnas av kommunernas socialtjänst och räddningstjänst. Även andra organ i samhället, t.ex. kyrkan, bör kunna ha en roll i det kristerapeutiska omhändertagandet.

Vidare uppger sig *socialstyrelsen* år 1987 ha i form av allmänna råd utgivit Underlag för planering av en psykiatrisk katastroforganisation. *Socialstyrelsens* katastrofkommitté, i vilken ingår företrädare för statens räddningsverk, rikspolisstyrelsen, försvarets sjukvårdsstyrelse, Landstingsförbundet och Kommunförbundet, har innevarande höst påbörjat en omarbetning av dessa råd. Även *socialstyrelsens* allmänna råd för den katastrofmedicinska beredskapen avses underkastas en omarbetning under budgetåret 1989/90. I detta arbete kommer den katastrofpsykiatriska beredskapen att uppmärksammas.

Katastrofpsykiatrin har, uppger socialstyrelsen vidare, uppmärksamats även i utbildningssammanhang. Kunskapsåterföringen från inträffade stora olyckor framhålls också vara av stor betydelse i sammanhanget.

Statens räddningsverk framhåller att det katastrofpsykiatriska stödet är av stor betydelse både vid de "spektakulära" stora olyckorna och vid små olyckor. Räddningsverket anser att det behövs en organisation för att kunna stödja människor i samband med större olyckor och att särskild utbildning bör ges för att på ett kvalificerat sätt kunna hjälpa människor psykologiskt och socialt i samband med olyckor.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är av stor vikt att det finns en väl fungerande organisation som kan ge katastrofpsykiatrisk hjälp såväl till dem som drabbas av en katastrof som till den personal som på olika sätt undsätter de drabbade. Detta har tydligt ådagalagts särskilt vid större olyckor.

Utskottet konstaterar att berörda myndigheter och andra ansvariga är starkt medvetna om behovet av att bygga upp en sådan organisation och även i övrigt förbättra den katastrofpsykiatriska beredskapen. Flera åtgärder har vidtagits och andra planeras i detta syfte. Bl.a. har socialstyrelsen utfärdat råd för planering av en psykiatrisk katastroforganisation. En översyn av dessa råd har nyligen påbörjats av styrelsens katastrofkommitté, i vilken ingår representanter för statens räddningsverk och andra för den katastrofpsykiatriska beredskapen ansvariga.

Utskottet räknar med att den beredskapsuppbyggnad som sålunda påbörjats kommer att utifrån bl.a. norska erfarenheter målmedvetet slutföras utan att riksdagen uttalar sig i frågan. Något behov av en särskild utredning anser utskottet inte föreligga. Här behandlade motioner bör inte bifallas av riksdagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö706, 1988/89:Fö717 och 1988/89:Fö718.

Stockholm den 17 oktober 1989

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Roland Brännström (s), 1989/90:FÖU2
Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s), Kerstin Ekman (fp), Gunhild
Bolander (c), Barbro Evermo Palmerlund (s), Göran Allmér (m),
Christer Skoog (s), Sven Lundberg (s), Karin Wegestål (s), Hans
Lindblad (fp), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Jan Jennehag (vpk),
Paul Cizuk (mp), Britt Bohlin (s) och Wiggo Komstedt (m).